

# A nagy téli gyermekmentő akció

VISSZHANG - XLVII. évfolyam 5. szám, 2003. január 31.

Három hét alatt zajlott le a magyar közoktatás legutóbbi nagy forradalma. Jött, látott és elbukott. Borzasztó dolog történt, ha arra gondolunk, hogy a szakszervezetek, az egyházi iskolafenntartók meg más szakmai szervezetek megvédték a kisiskolások megbuktatásának jogát meg a hétvégi leckék jogát. És visszaverték azt a kísérletet, hogy tanítónő kalauzolja a tanítványait ötödik-hatodikban, átmenetet teremtve az élesen elkülönülő hagyományos magyar alsó és felső tagozat között.

Ennél csak az a borzasztóbb, hogy kedves reformereink immár szemlátomást elveszítették a mértéket. Mivel a az oktatási építmény ellenállt eddigi átalakítási próbálkozásaiknak, arra gondoltak, hogy akkor most leverik a cserepet. Azt gondolták, néhány jól irányzott rendelettel, tiltással a romos közoktatásban normalizálódik majd az élet. Azt gondolták, hogy egy enervált, konzervatív pedagógiai rendszer megreformálható, megújítható, ha működésképtelenné tesszük. Azt gondolták, hogy a szétzilált alsó tagozat nyomorúsága megszüntethető a következmények betiltásával. Azt gondolták, hogy ha az elvadult tanítónők kezéből kicsavarják a bosszú fegyverét, akkor majd megszeli.

Nem tudom persze, vannak-e elvadult tanítónők, attól félek, már akadnak ilyenek is, de azt biztosan tudom, hogy vannak magukat tehetetlennek érző pedagógusok, óvónők, tanítónők, általános és középiskolai tanárok, akik azzal a válsággal, melyet a társadalom a nyakukba zúdít, magukra hagyva, lekezelve, félrevezetve, dróton rángatva nem boldogulnak. Mert nem boldogulhatnak. Buktatással és buktatás nélkül sem.

Amit persze a reformerek részéről helyesebb volna osztályismétlésnek nevezni, de úgy nem volna olyan csúnya. Pedig a miniszter úr egyenesen a veréssel állította párhuzamba a buktatást. Holott nem osztályt ismételni olyan rettenetes. Az a rettenetes, ha a gyerekeimnek nem jutott reggeli, ha nem érti, amit a tanítónő kérdez, ha otthon nem segít neki senki, ha minden osztálytársa okosabb, gyorsabb, ügyesebb nála.

Az a rettenetes, ha a tanítónő már nem is tudja, hányadszor csapják be a legeslegújabb és legeslegkorszerűbb olvasástanítási módszerrel a szóképes merénylet óta. Melyeket persze kedves reformereink jól tűrtek, pedig miféle iskolarendszer az, amelyikbe nincs rendes bejárat?

(Egy általam ismert eléggé átlagosnak tűnő ötödik osztályban a huszonötből egyetlen diák tud csak igazán jól, szépen olvasni, őt azonban odahaza a négyesért is szabadságmegvonással büntetik. Egy általam különösen jól ismert tanuló ebből az osztályból több száz oldalnyi örömteli hangos olvasással sem tudta még korrigálni a rossz program következményeit.)

A Magyar Pedagógiai Társaság főtitkára, Trencsényi László azt írja a Népszabadságban: "A házi feladat, az osztályozás, a buktatás védelmében szót emelni? Az bizony szembe fordulás a gyerek mindennek felett álló érdekeivel?" Akkor tehát gonosztevők vagyunk. Jól meg tetszett győzni bennünket.

Évismétlés, házi feladat, osztályozás? Ezek tényleg egynemű dolgok? Csak azért, mert mindegyik el lesz törölve? És épp ez a három? A csengetést, az igazolatlan órát, a naplót, az intőt, a portást, a tankönyvet, a levegőtlen termet, a felelést, a hatodik-hetedik-nyolcadik órát, a nulladik órát miért felejtették ki? Iszonyú dolgok ezek is.

Itt a gyermekek mindennekfeletti érdeke még nem aktuális?

És mi lesz a fáradt, nyúzott, kedvetlen, önző, műveletlen, depressziós tanárokkal? Ők maradnak? És mi

lesz a harminc éve egyetlen tisztességes reformot végigvinni nem képes szakmai elittel? A pedagógustársadalmat hatvanhatszor eláruló jeles közhivatalnok réteggel? A botcsinálta szakpolitikusokkal? A közoktatás igényeit semmibe vevő felsőoktatással? A jövőt már jó ideje csak legszűkebben, legönzöbben értő, amúgy százszor átvert magyar társadalommal?

Máskülönben, ha nem volna ez a bunkó, egyetértének Trencsényivel több dologban is: "Nem az a baj, hogy sokat tanulnak a gyerekek az iskolában, hanem az, hogy sok feleslegeset!" Kezdhetnénk inkább ezzel a reformot, nem? Dobjuk ki a felesleget (ha valakinek hiányzik, pótolhatja könnyen), aztán lehet, hogy nem is lesz túl sok a házi feladat, vásár- és ünnepnapokra már nem is jut, nem is lesznek olyan rosszak a jegyek, annyira semmiképp, hogy bárkinek osztályt kellene ismételni, hiszen ha annyira törődik majd a kormányzat az iskolával, amennyire az új elvek képviselésében megnyilvánult szenvedély mutatja, az iskola a köz nagyvonalú támogatásából személyes foglalkozást tud majd biztosítani a rászorult gyerekeknek. Nem fogja sajnálni a pénzt a legjobb szakemberektől. Segíti a gyengén teljesítő gyerekek szüleit is, hisz csak így hatékony igazán a gyerekekkel való foglalkozás. Aztán akkor majd mindent eltörölhetünk, ha már eltörölni olyan jó, amire a mai iskola támaszkodni kénytelen.

Nem értem, miért mondja Vekerdy Tamás olyan könnyedén az ÉS-ben, jelezve a megoldást a problémákra, hogy ez az alternatív iskolahálózat nagyszerűen működik, s miért mondja Mihály Ottóval egyetértésben, hogy törvény segítségével lényegében erre az útra, az alternatív pedagógiák eszközeire, illetve eszköztelenségére kell kényszeríteni a magyar állami közoktatást (ÉS, jan. 24.). Miért tesz úgy Vekerdy Tamás, mintha nem tudná, hogy az alternatív iskolák közül sokan küszködnek az önként, a diákokkal és a szülőkkel közösen vállalt szabadság elviselhetővé tételéért. A jó hagyományos iskolában sok kis szabadság van, a rossz szabad iskolában rémes zsarnokságok. A rossz hagyományos iskolát mindig korlátozza a rosszban saját rendtartása. Mondjuk az évisméltás például, ami ha a diák és a szülő elmarasztalása, akkor a tanára is. A magyar állami közoktatás kényszerszabadítása a magyar közoktatás legsúlyosabb válságához vezetne.

Mihály Ottó szerint a mai állami közoktatás maga a rossz, Vekerdy Tamás szerint "úgy ahogy van - betegít". S nyilván lelkiismeretük követeli a radikális beavatkozást. Csak kérdés, szabad-e beavatkozni, ha a beteg nem hisz a terápiában. Helyén való-e, ha a beteget a műtő felé tolva tájékoztatják a szükségessé vált amputációról?

Mihály Ottó szerint a változtatással kapcsolatos ellenállás "elsősorban érdekeken alapul, (...) természetesen felkészületlenségből, szakmai kompetenciahiányból is származik, és végül persze alapvető kényelmi szempontok is szerepet játszanak benne." Érdemes, lehet ilyen alja néppel reformot csinálni?

Hogy mondhatja Vekerdy, hogy "a törvény végre gyerekközpontú lesz, tehát nem alattvalókat akar gyártani iskolagyárral - elől betöltöm a gyereket, hátul kijön a méretre vágott egyed"? Hol ez az alattvalógyár? Még Kádár elvtárs alatt sem működött. Azt akarja mondani, hogy a világon a helyét mindenütt megálló magyar szellemi kreativitás és szuverenitás voltaképpen csak selejt?

"Nem igaz az, hogy a gyerek akkor lesz topmenedzser, ha a lehető legkorábban részesítik topmenedzser-képzésben, hanem mindig az életkorának megfelelő módon kell vele bánni, akkor fogja a lehető legjobb eredményt elérni." Ez a módszer lehet, hogy a topmenedzserhez jó, de a jelentős emberi teljesítmények mögött rendszerint nem életkor szerinti, pszichológusok által javasolt bánásmód van. Úszó, balett-táncos, matematikus, hegedűs, artista, és hosszan sorolhatnám tovább, mi minden nem lehet a gyerekből, ha nem kezdődik el a korai "gyermeknyúzás". Amit a gyermek többnyire maga is szívesen fogad. (És aztán ráadásul erre a szörnyűségre épül egész élete.) A másik meg szenved tőle. Abból aztán lehet, hogy tényleg topmenedzser lesz. Mert a gyermekek sem egyfélék. Csak mintha a pszichológiának volna szüksége kaptafára.

"A gyerek és szülője jelentkezik a szükséglettel, a pedagógus, az iskola pedig nem az állam előrenyújtott karja, hanem szolgáltató." Gondolom, Vekerdy Tamás már készíti következő reformjavaslatát a

tankötelezettség megszüntetéséről. Ezzel minden további erőszaknak véget lehetne vetni.

Sehogy se értem.

Mihály Ottó némi politikai leckére is felhasználja az alkalmat. Minden érdek nélkül. Az nem lep meg, hogy a baloldal négy és a jobboldal nyolc kormányzati évét mint az európai utat és az arról való letérést állítja szembe. Hogy a centralizált modell, amely az Orbán-kormány oktatáspolitikai programja lett volna, miért nem európai ösvény, azt ugyan nem értem, de ez csak egyszerű civilizációs kirekesztés. Amikor azonban összehozza a Kádár-korszak iskolarendszerét az Orbán-kormány négy évének oktatáspolitikájával, miszerint mindkettőnek az lett volna a lényege, "hogymiféle hivatali rendszer járszalagján működjön az iskola", akkor azért megrémülök. A hivatal ugyanaz a hivatal, ha egy örökre tervezett pártapparátust szolgál, és ha egy négyéves demokratikus felhatalmazással bíró kormány utasítgatja?

Persze, legyen bármi is a véleményünk az oktatási kormányzat és szakértőinek nagy téli gyermekmentő akciójáról, a legfontosabb tanulság az, hogy noha baj van, akut bajok vannak, sürgősen meg kellene nyugodni, mielőtt újabb bajokat okoznánk.

Én összehívnék mondjuk nyolcvan tanítónőt. Szigorúan a véletlenre bíznom a kiválasztást, a szakmai, szakértő, szervezeti, kitüntetési listák ma kifejezetten veszedelmesek. Nem szabnék nekik feltételeket, nem jelölnék ki kereteket, nem adnék irányelveket. Csak felhatalmazást a maguk dolgában. Tudnák, mi a baj, és megtalálnák a megoldást. Talán még a bukás megszüntetésére is volna javaslatuk.

De kinek van ma bátorsága megkérdezni nyolcvan tanítónőt?

**Takács Géza**